

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЦЕНТР ОХОРОНИ ТА ДОСЛІДЖЕНЬ ПАМ'ЯТОК АРХЕОЛОГІЇ
УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ПОЛТАВСЬКИЙ КРАЄЗНАВЧИЙ МУЗЕЙ

**ЗВІД
ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ
ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ:
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ**

Пирятинський район

Полтава
ТОВ «АСМІ»
2013

УДК 904(457.53)
ББК 63.3(4Укр-4Пол)-7
3-43

***Друкється за рішенням Вченої ради
Полтавського краєзнавчого музею. Протокол № 6 від 5 червня 2013 р.***

Редакційна колегія тому:

Ю.В. Волошин, А.М. Киридон, В.В. Кривошея, В.О. Мокляк, В.О. Пархоменко, Т.Ю. Супрун, О.Б. Супруненко,
В.П. Титаренко, О.М. Титова, Г.І. Фасій, К.Б. Фесик, М.А. Якименко

Упорядкування, підготовка до друку та передмова: В. О. Мокляка

***При передруку, чи іншому використанні матеріалів, посилання на джерело обов'язкове.
Відповідальність за достовірність наведених фактів,
правильність цитування несуть автори статей.***

Автори статей: В.А. Андрієць, С.І. Бочарова, О.О. Вільмовська, І.М. Гавриленко, І.В. Головка, О.П. Ермак,
О.В. Коваленко, Н.Г. Купріян, А.А. Лавріненко, О.С. Лимар, Л.М. Лугова, Р.С. Луговий, І.С. Мельникова, В.О. Мокляк,
Ю.Ю. Моргунов, А.О. Овсяницький, В.А. Павленко, П.В. Павленко, М. Н. Попович, Г.М. Ротар, Н.М. Сиволап,
А.М. Скирда, О.А. Скирда, Н.О. Стецюк, О.Б. Супруненко, О.М. Ткаченко, Н.Ф. Шаповал, В.А. Яремченко.

Звід пам'яток історії та культури України: Полтавська область.
3-43 **Пирятинський район [Текст] = Register of Monuments of History and Culture of Ukraine: Poltava Region. Pyriatyn district /** Полт. краєзн. муз.; В.А. Андрієць, С.І. Бочарова, О.О. Вільмовська та ін.; обл. ред. кол.: В.О. Пархоменко (голова), В.А. Андрієць, О.А. Білоусько та ін.; ред. кол. тому: Ю.В. Волошин, А.М. Киридон, В.В. Кривошея та ін.; [упорядн., наук. ред. В.О. Мокляк]. – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013. – с.

ISBN 978-966-182-279-4

Пропоноване увазі читача видання продовжує серію публікацій матеріалів до «Зводу пам'яток історії та культури України», що знаходяться на території Полтавської області. Даний випуск присвячений пам'яткам природи, археології, історії, архітектури та техніки, що розташовані на території Пирятинського району Полтавської області.

УДК 904(457.53)
ББК 63.3(4Укр-4Пол)-7

© Полтавський краєзнавчий музей, 2013.
© Автори статей, 2013
© В.А. Андрієць, Р.С. Луговий, В.О. Мокляк, О.А. Скирда,
І.В. Головка, Н.О. Стецюк, О.Б. Супруненко, ілюстрації, 2013
© ТОВ «АСМІ», оформлення, 2013

ISBN 978-966-182-279-4

28 – 29; Головко І. В. Старожитності Свіччиного краю (матеріали розвідок 2008 р. біля с. Велика Круча на Пирятинщині) // АЛЛУ. – Полтава: Археологія, 2008. – Ч. 2/1. – С. 106–107; Макаренко Н. Е. Горodiща и курганы Полтавской губернии: (Сборник топографических сведений). – Полтава: Типогр. Товарищества Печатного Дела, 1917. – С. 85; Сидоренко Г. О., Махно Є. В., Телегін Д. Я. Довідник з археології України: Полтавська область. – К.: Наук. думка, 1982. – С. 78.

І.В. Головко, І.С. Мельникова

100. Курганий могильник III (археол.)

Знаходиться на південний схід від села, обабіч автомагістралі М-03 «Київ – Харків – Довжанський», на відрізку протяжністю понад 3 км. Займає підвищення плато високого правого берега р. Удай.

Відомості про найбільші кургани містяться в анкетуванні Центрального статистичного комітету 1873 р. та листах опитування Статистичного бюро Полтавського губернського земства. Оглядалися В.Б. Антоновичем 1889, В.Г. Ляскоронським наприкінці 1890-х і 1907, Г.О. Сидоренко 1959, І.С. Мельниковою 1988, І.С. Мельниковою та О.М. Ткаченко у 1989, І.В. Головком 2007, О.Б. Супруненьком 2013 рр.

До складу могильника входить 13 курганів, іще три насипи знищені будівництвом дороги у 1990-х рр.

Найбільший із курганів займає центральне положення у складі могильника. Його висота – 6,4 м, діаметр – 58 х 62 м. Це округлий у плані насип напівкулястої, дещо «приземкуватої» в перетині форми, поли якого оборюються. Курган добре задернований, з боку під поріс деревами та чагарниками, що утримують від осування підрізани бульдозером у 1970-ті рр. краї насипу. Зі східного боку вершина пошкоджена давнім розкопом, розміром близько 3,5 х 7,5 м, сучасна глибина якого досягає 4 м. Західніше на сплюсненні вершини

знаходився геодезичний пункт триангуляції з абсолютною відміткою «125,7 м». 2007 р. тригонометричний знак демонтовано, від чого в масиві край вершини залишилася яма розміром 2 х 2 х 2 м. Насип пошкоджений норами.

За 0,5 км на південний схід від великого кургану знаходиться мікрогрупа-скупчення з чотирьох насипів. Через один із них, висотою – 0,3 м і діаметром 20 м, поли якого розорюються, – пролягає ґрунтова дорога до с. Повстин. Сусідній, висотою – 1 м та діаметром – 10 м, – розташований праворуч від цієї дороги та автотраси, – задернований, поріс чагарниками і деревами. Ще два кургани, висотою – 0,4 і 0,5 м, діаметром 15 та 25 м, – розорюються. Відстань між насипами – 0,05 – 0,10 км.

За 0,8 км на північний захід розташоване друге скупчення-мікрогрупа з 8 курганів, у центрі якого розташовані насипи висотою 0,3 – 0,5 м і діаметром 10 – 15 м.

Великий курган – «Куценкову могилу» – 1889 р. спробував розкопати В.Б. Антонович. У ямі в масиві насипу він виявив «скорчений кістяк» людини, всипаний вохрою, а поряд знайшов вістря стріли з кременю. Дослідниками це поховання віднесене до кола старожитностей носіїв ямної культури доби раннього бронзового віку (кін. III – поч. II тис. до н. е.).

Розташовані на схід – «Попова могила» – та на південний схід від нього насипи — не розкопувалися. В цілому,



у складі могильника кількісно переважають кургани невеликого розміру: висотою 0,2 – 0,5 м і діаметром 8 – 15 м. Вони знаходяться на відстані 0,01 – 1,3 км від села і всі розорюються.

Джерела та література: Мельникова І. С. Отчет об археологических разведках 1988 г. в Лохвицком, Пирятинском и Чернухинском районах Полтавской области / Мельникова И. С.; ПКМ // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 1988/137; НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 20. – Арк. 56; Мельникова И. С., Ткаченко А. М. Отчёт о разведках 1989 года на территории Полтавской области / Мельникова И. С., Ткаченко А. Н.; ПКМ // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 1989/213; НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 25. – Арк. 40 – 41; Головки І. В. Звіт про археологічні розвідки 2007 року в Пирятинському районі Полтавської області : (Матеріали до археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури» Полтавської області) / Головки І. В.; ДП НДЦ «ОАСУ» Ін-ту археол. НАН України; ЦОДПА // НА ІА НАНУ. – Ф. е. – 2007/158; НА ЦОДПА. – Ф. е. – Спр. 480. – Арк. 37 – 39;

Антонович В. Б. [Письмо к И. А. Зарецкому. – 22 янв. 1893 г.] / В. Б. Антонович // Охорона та дослідження пам'яток археології Полтавщини: Третій обл. наук.-практ. семінар: ТД / ПКМ; Полт. обл. орг. УТОПІК; Луб. КМ; [ред. кол.: Г. П. Білоус, І. М. Кулатова, О. Б. Супруненко та ін.]. – Полтава: Вид-во «Полтава», 1990. – С. 32 – 35; Головки І. В. Нова пам'ятка ямного часу в басейні р. Удай / Головки І. В. // АЛІУ. – Полтава : Археологія, 2003. – № 2/2002 – 1/2003 (12-13). – С. 95; Ляскоронский В. Г. Городища, курганы, майданы и Змиевые валы в области Днепровского Левобережья / В. Г. Ляскоронского // Тр. XIV АС / МАО. – М., 1911. – Т. III. – С. 60; Макаренко Н. Городища и курганы Полтавской губернии: (Сборник топографических сведений) / Николай Макаренко; ПУАК. – Полтава : Тип. Тов-ва Печатного Дела, 1917. – С. 85; Мельникова І. С. Деякі підсумки підготовки археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури Полтавської області» / Мельникова І. С. // АЗ ПКМ : зб. наук. пр. / ПКМ; [ред. кол.: Кулатова І. М., Супрун Т. Ю., Супруненко О. Б. (відп. ред.)]. – Полтава, 1992. – Вип. 1. – С. 136 – 137; Падалка Л. В. Прошлое Полтавской территории и ее заселение: Исследование и м-лы / Л. В. Падалка; ПУАК. – Полтава: тип. Тов-ва Печатного Дела, 1914. – С. 163; Сидоренко Г. О. Довідник з археології України: Полтавська область / Г. О. Сидоренко, Є. В. Махно, Д. Я. Телегін; Ін-т археол. НАН України; УТОПІК. – К.: Наукова думка, 1982. – С. 78; Супруненко О. Б. Археологічні дослідження В.Б. Антоновича на Полтавщині / О. Б. Супруненко // Академія пам'яті професора Володимира Антоновича (16 – 18 березня 1993 р., м. Київ): Доп. та м-ли / Ін-т укр. археогр. АН України. – К., 1994. – С. 253 – 254; Супруненко О. Б. Археологія в діяльності першого приватного музею України: (Лубенський музей К. М. Скаржинської) / Супруненко О. Б.; НАН України, Ін-т археол.; ЦОДПА; [наук. і відп. ред. П. П. Толочко]. – К. – Полтава : Археологія, 2000. – С. 237.

І.В. Головки, О.Б. Супруненко

101. Курганний могильник IV (археол.)

Знаходиться за 4,3 – 4,5 км на південь, південний схід від села, ліворуч автомагістралі мм. Харків – Київ, між ґрунтовою дорогою на с. Олександрівка Гребінківського району та дорогою на м. Гребінка, на вододільному плато рр. Удай та Сліпорід.

Обстежувався І.С. Мельниковою у 1988 та 1989, І.В. Головки у 2007 рр.

Складається з шести курганів – три з яких розташовані компактно, їх поли майже зливаються, а ще три – вздовж лінії захід-схід у віддаленні один від одного відповідно на 0,5 та 0,2 км. Крайній західний курган має висоту 1,5 м і діаметр – 35 м. Решта насипів висотою – 0,5 – 1 м та діаметром 13 – 20 м.

Усі насипи розорюються. Розкопки не проводилися.

Пам'ятка – об'єкт археології, включений Постановою колегії Управління культури Полтавської обласної ради народних депутатів від 10 лютого 1992 р. до переліку пам'яток археології Полтавської області станом на 1.01.1992 р.

Джерела та література: Головки І. В. Звіт про археологічні розвідки 2007 року в

Наукове видання

Упорядник – **МОКЛЯК** Володимир Олександрович

**ЗВІД ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ:
ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ**

Пирятинський район

Відповідальні за випуск: В.О. Мокляк, Т.Ю. Супрун, К.Б. Фесик.
Комп'ютерна верстка – А.О. Важенін.

Підписано до друку 24.04.2013 р.
Формат паперу 70×100/16.
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 33,2. Тираж 300 пр. Зам. № 8026.

Видавець і виготовлювач ТОВ «АСМІ».
36011, м. Полтава, вул. В. Міщенко, 2.
Тел./факс: (0532) 56-55-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК №4420 від 16.10.2012 р.